

Gratisprinsippet ved studieturer og ekskursjoner – retningslinjer

Fylkesrådmannen har på bakgrunn av dialog med skoler og foresatte utarbeidet følgende retningslinjer:

- Skolene må i forkant av hvert skoleår lage en plan for gjennomføring av læreplanfestede og ikke læreplanfestede ekskursjoner.
- Det må ikke planlegges turer som pålegger elevene egenbetaling.
- Alle turer i skolens regi er å oppfatte som opplæring og kan ikke gjøres frivillig. For elever som av en eller annen grunn ikke kan delta, skal det være et organisert opplæringstilbud på skolen.
- Læreplanfestede ekskursjoner skal i utgangspunktet dekkes av den enkelte skole. Ved gjennomføring av alternativer som skolen ikke ser seg i stand til å dekke og som krever elevbetaling, skal foreldre og elever stilles overfor reelle valg.
- Rektor har det fulle ansvaret for alle prosesser i forbindelse med ekskursjoner.
- Elever og lærere bør rutinemessig orienteres ved skolestart om hva gratisprinsippet innebærer.
- Skolen skal ha egne prosedyrer for gjennomføring av ekskursjoner.
- Fylkesrådmannen presiserer at SGS 1010 skal legges til grunn for kompensasjon for medfølgende lærer(e). Ved enighet etter drøfting med tillitsvalgte kan skolen avvike fra SGS 1010.
- Skolene skal dekke kostnader for medfølgende lærer(e)

For Tiller vgs presiseres det at:

Faglige ekskursjoner og aktiviteter på alternative læringsarenaer er ofte lystbetonte avbrekk som stimulerer til lærelyst og som gir faglig påfyll og kulturelle impulser. Men slike turer pålegger også skolen og ledsagende lærere et stort ansvar. Elevenes sikkerhet skal ivaretas, og vi må erkjenne at vi har et tilsynsansvar så lenge ekskursjonen varer.

- I tillegg må vi ivareta to andre hensyn: det såkalte ”gratisprinsippet” og kravet om at elevene skal ha sine årstimer i fagene. Hvert team må påse at gjennomføring av læreplanfestede og ikke læreplanfestede ekskursjoner **blir nedfelt på teamets årsplaner ved skoleårets oppstart.**
- Læreplanfestede ekskursjoner skal i utgangspunktet dekkes av skolen, **herunder innenfor budsjettammen som er gitt hvert team der det er mulig.**

For at rektor skal godkjenne en større ekskursjon/tur, må følgende forutsetninger være oppfylt:

1. Turen skal være en faglig ekskursjon i regi av skolen. Det betyr at en eller flere av klassens lærere står ansvarlig for innhold, planlegging og gjennomføring av turen. Det innebærer videre at skriftlig, begrunnet søknad om å få dra leveres rektor/ansvarlig fagleder for studieretningen i god tid, slik at søknaden kan behandles før eventuelle

bestillinger gjøres.

2. I henhold til opplæringsdirektørens og Utdanningsdirektoratets retningslinjer for ekskursjoner og skoleturer, må følgende praksis legges til grunn:
 - Det må ikke planlegges turer som pålegger elevene egenbetaling. Ved gjennomføring av alternativer som skolen ikke ser seg i stand til å dekke og som krever elevbetaling, skal foreldre og elever stilles overfor reelle valg.
 - Ekskursjoner og skoleturer kan finansieres ved egeninnsats og gaver, jfr. Opplæringsloven:
 - *elever og foresatte kan gå sammen om å finansiering ved reelt frivillige gaver og dugnader, og f.eks. opptjente midler fra elevbedrifter. Det skal ikke stilles motytelser for disse bidragene og forutsatt at de kommer alle elevene til gode”.*
 - Alle turer i skolens regi er å oppfatte som opplæring og kan ikke gjøres frivillig. For elever som av en eller annen grunn ikke kan delta, **skal det være** et organisert opplæringstilbud på skolen.
3. Det forutsettes at ekskursjonen ses i sammenheng med faglige kompetansemål og at årstimetallet i de enkelte fag ivaretas. Det betyr at fag som mister opplæringstid i forbindelse med ekskursjonen, må få denne tilbake enten i forkant av, i løpet av eller i etterkant av turen.
4. Før ekskursjonen gjennomføres skal skolens ledelse, ved fagleder, ha all relevant informasjon om opplegget: liste over elever som drar, reiserute, program/opplegg, aktuelle adresser og telefonnummer til hotell/overnattingssted, ledsagende lærere og plan på finansiering.